

Συλλογή της Νομολογίας

ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΥ (πρώτο τμήμα)

της 17ης Ιουλίου 2014*

«Προδικαστική παραπομπή — Οδηγία 93/13/ΕΟΚ — Άρθρο 7 — Χάρτης των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης — Άρθρο 47 — Συμβάσεις που συνάπτονται με καταναλωτές — Σύμβαση ενυπόθηκου δανείου — Καταχρηστικές ρήτρες — Διαδικασία εκτελέσεως ενυπόθηκης απαιτήσεως — Δικαίωμα προσφυγής»

Στην υπόθεση C-169/14,

με αντικείμενο αίτηση προδικαστικής αποφάσεως δυνάμει του άρθρου 267 ΣΛΕΕ, που υπέβαλε το Audiencia Provincial de Castellón (Ισπανία) με απόφαση της 2ας Απριλίου 2014, η οποία περιήλθε στο Δικαστήριο στις 7 Απριλίου 2014, στο πλαίσιο της δίκης

Juan Carlos Sánchez Morcillo,

María del Carmen Abril García

κατά

Banco Bilbao Vizcaya Argentaria SA,

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ (πρώτο τμήμα),

συγκείμενο από τους A. Tizzano, πρόεδρο τμήματος, E. Levits (εισηγητή), M. Berger, S. Rodin και F. Biltgen, δικαστές,

γενικός εισαγγελέας: N. Wahl

γραμματέας: M. Ferreira, κύρια υπάλληλος διοικήσεως,

έχοντας υπόψη την έγγραφη διαδικασία και κατόπιν της επ' ακροατηρίου συζητήσεως της 30ής Ιουνίου 2014,

λαμβάνοντας υπόψη τις παρατηρήσεις που υπέβαλαν:

- οι Juan Carlos Sánchez Morcillo και María del Carmen Abril García, εκπροσωπούμενοι από τον P. Medina Aina, procurador de los tribunales, επικουρούμενο από τον P.-J. Bastia Vidal, abogado,
- η Banco Bilbao Vizcaya Argentaria SA, εκπροσωπούμενη από τους B. García Gómez και J. Rodríguez Cárcamo, abogados,
- η Ισπανική Κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από τη S. Centeno Huerta και τον A. Rubio González,

* Γλώσσα διαδικασίας: η ισπανική.

— η Ευρωπαϊκή Επιτροπή, εκπροσωπούμενη από τη M. Owsiany-Hornung και τους Έ. Gippini Fournier και M. van Beek,

Αφού άκουσε τον γενικό εισαγγελέα,

εκδίδει την ακόλουθη

Απόφαση

- 1 Η αίτηση προδικαστικής αποφάσεως αφορά την ερμηνεία του άρθρου 7 της οδηγίας 93/13/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 5ης Απριλίου 1993, σχετικά με τις καταχρηστικές ρήτρες των συμβάσεων που συνάπτονται με καταναλωτές (ΕΕ L 95, σ. 29), καθώς και του άρθρου 47 του Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης (στο εξής: Χάρτης).
- 2 Η αίτηση αυτή υποβλήθηκε στο πλαίσιο ένδικης διαφοράς μεταξύ, αφενός, των J. C. Sánchez Morcillo και M. del C. Abril García και, αφετέρου, της Banco Bilbao Vizcaya Argentaria SA (στο εξής: Banco Bilbao) σχετικά με ανακοπή που άσκησαν οι πρώτοι κατά της εκτελέσεως ενυπόθηκης απαιτήσεως της δεύτερης επί της κατοικίας τους.

Το νομικό πλαίσιο

Το δίκαιο της Ένωσης

- 3 Η αιτιολογική σκέψη 9 της οδηγίας 93/13 ορίζει τα εξής:
«[...] οι αποκτώντες αγαθά ή υπηρεσίες πρέπει να προστατεύονται από τις καταχρήσεις ισχύος εκ μέρους του πωλητή ή του παρέχοντος υπηρεσίες [...]».
- 4 Το άρθρο 1, παράγραφος 1, της εν λόγω οδηγίας έχει ως εξής:
«1. Η παρούσα οδηγία έχει αντικείμενο την προσέγγιση των νομοθετικών, κανονιστικών και διοικητικών διατάξεων των κρατών μελών, οι οποίες αφορούν τις καταχρηστικές ρήτρες στις συμβάσεις που συνάπτονται μεταξύ ενός επαγγελματία και ενός καταναλωτή.»
- 5 Το άρθρο 3 της οδηγίας αυτής προβλέπει τα κατωτέρω:
«1. Ρήτρα σύμβασης που δεν απετέλεσε αντικείμενο ατομικής διαπραγμάτευσης θεωρείται καταχρηστική όταν, παρά την απαίτηση καλής πίστης, δημιουργεί εις βάρος του καταναλωτή σημαντική ανισορροπία ανάμεσα στα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις των μερών, τα απορρέοντα από τη σύμβαση.
2. Θεωρείται πάντοτε ότι η ρήτρα δεν αποτέλεσε αντικείμενο ατομικής διαπραγμάτευσης, όταν έχει συνταχθεί εκ των προτέρων και όταν ο καταναλωτής, εκ των πραγμάτων, δε μπόρεσε να [επηρεάσει] το περιεχόμενό της, ιδίως στα πλαίσια μιας σύμβασης προσχωρήσεως.
[...]
3. Το παράρτημα περιέχει ενδεικτικό και μη εξαντλητικό κατάλογο ρητρών που είναι δυνατόν να κηρυχθούν καταχρηστικές.»

6 Κατά το άρθρο 7, παράγραφος 1, της ίδιας οδηγίας:

«Τα κράτη μέλη μεριμνούν ώστε, προς το συμφέρον των καταναλωτών, καθώς και των ανταγωνιζόμενων επαγγελματιών, να υπάρχουν τα κατάλληλα και αποτελεσματικά μέσα, προκειμένου να πάψει η χρησιμοποίηση των καταχρηστικών ρητρών στις συμβάσεις που συνάπτονται από έναν επαγγελματία με καταναλωτές.»

7 Το παράρτημα της οδηγίας 93/13 απαριθμεί τις ρήτρες στις οποίες αναφέρεται το άρθρο 3, παράγραφος 3, της οδηγίας αυτής. Μεταξύ άλλων, περιλαμβάνει τις ακόλουθες ρήτρες:

«1. Ρήτρες που έχουν [ως] σκοπό ή αποτέλεσμα:

[...]

π) να καταργούν, ή να παρεμποδίζουν την προσφυγή ενώπιον δικαστηρίου ή την άσκηση ενδίκων μέσων από τον καταναλωτή, ιδίως με το να υποχρεώνουν τον καταναλωτή να καταφεύγει αποκλειστικά σε διαιτησία μη καλυπτόμενη από νομικές διατάξεις, με το να περιορίζουν μη προσηκόντως τα αποδεικτικά μέσα του καταναλωτή, ή με το να επιβάλλουν σ' αυτόν το βάρος της απόδειξης το οποίο, σύμφωνα με το εφαρμοστέο δίκαιο, φέρει κανονικά άλλος συμβαλλόμενος.

[...]»

Το ισπανικό δίκαιο

8 Το κεφάλαιο III του νόμου 1/2013, περί μέτρων για την ενίσχυση της προστασίας των ενυπόθηκων οφειλετών, την αναδιάρθρωση του χρέους και την εργατική κατοικία (Ley 1/2013 de medidas para reforzar la protección a los deudores hipotecarios, reestructuración de deuda y alquiler social), της 14ης Μαΐου 2013 (BOE αριθ. 116, της 15ης Μαΐου 2013, σ. 36373, στο εξής: νόμος 1/2013), τροποποίησε τον Κώδικα Πολιτικής Δικονομίας (Ley de enjuiciamiento civil), της 7ης Ιανουαρίου 2000 (BOE αριθ. 7, της 8ης Ιανουαρίου 2000, σ. 575), ο οποίος τροποποιήθηκε με το νομοθετικό διάταγμα 7/2013, σχετικά με επείγοντα μέτρα φορολογικού και δημοσιονομικού χαρακτήρα και με την προώθηση της έρευνας, της ανάπτυξης και της καινοτομίας (decreto-ley 7/2013 de medidas urgentes de naturaleza tributaria, presupuestarias y de fomento de la investigación, el desarrollo y la innovación), της 28ης Ιουνίου 2013 (BOE αριθ. 155, της 29ης Ιουνίου 2013, σ. 48767, στο εξής: LEC).

9 Το άρθρο 695 του LEC, σχετικά με τη διαδικασία ανακοπής κατά της εκτελέσεως ενυπόθηκης απαιτήσεως, έχει ως ακολούθως:

«1. Στο πλαίσιο της διαδικασίας εκτελέσεως που προβλέπεται στο παρόν κεφάλαιο, ανακοπή εκ μέρους του καθού η εκτέλεση μπορεί να γίνει δεκτή μόνον εφόσον στηρίζεται στους ακόλουθους λόγους:

(1) την απόσβεση της εγγυήσεως ή της ασφαλιζόμενης απαιτήσεως, [...]

(2) σφάλμα κατά τον υπολογισμό του ποσού της οφειλής, [...]

(3) σε περίπτωση εκτελέσεως επί υποθηκευμένων ή πλασματικώς ενεχυριασμένων κινητών, τη σύσταση, επί των πραγμάτων αυτών, άλλου ενεχύρου, υποθήκης κινητού ή ακινήτου ή μεσεγγυήσεως, τα οποία έχουν καταχωριστεί νωρίτερα από το βάρος που αποτελεί το αντικείμενο της διαδικασίας, όπερ αποδεικνύεται με το αντίστοιχο πιστοποιητικό καταχωρίσεως,

(4) τον καταχρηστικό χαρακτήρα συμβατικής ρήτρας η οποία αποτελεί τη βάση της εκτελέσεως ή βάσει της οποίας υπολογίστηκε το ποσό της οφειλής.

2. Όταν ασκείται ανακοπή κατά την προηγούμενη παράγραφο, ο δικαστικός γραμματέας αναστέλλει την εκτέλεση και καλεί τους διαδίκους να παραστούν σε ορισμένη δικάσιμο ενώπιον του δικαστηρίου το οποίο εξέδωσε τη διαταγή περί κατασχέσεως. Μεταξύ της κλητεύσεως και της εν λόγω δικάσιμου πρέπει να μεσολαβούν τουλάχιστον δεκαπέντε ημέρες. Κατά τη δικάσιμο αυτή, το δικαστήριο ακούει τους διαδίκους, εξετάζει τα προσκομιζόμενα έγγραφα και εντός δύο ημερών εκδίδει τη σχετική απόφασή του υπό μορφή διατάξεως.

3. Η απόφαση με την οποία γίνεται δεκτή η ανακοπή που θεμελιώνεται στον πρώτο και στον τρίτο λόγο της παραγράφου 1 του παρόντος άρθρου συνεπάγεται την αναστολή της εκτελέσεως· η απόφαση με την οποία γίνεται δεκτή η ανακοπή που θεμελιώνεται στον δεύτερο λόγο καθορίζει το ποσό για το οποίο πρέπει να συνεχιστεί η εκτέλεση.

Αν γίνει δεκτός ο τέταρτος λόγος, διατάσσεται η κατάργηση της εκτελέσεως εφόσον η συμβατική ρήτρα αποτελεί τη βάση της εκτελέσεως. Ειδάλλως, η εκτέλεση συνεχίζεται χωρίς την εφαρμογή της καταχρηστικής ρήτρας.

4. Η απόφαση που διατάσσει την κατάργηση της εκτελέσεως ή τη μη εφαρμογή καταχρηστικής ρήτρας υπόκειται σε έφεση.

Εκτός από τις ανωτέρω περιπτώσεις, η απόφαση που εκδίδεται επί της ανακοπής του παρόντος άρθρου δεν υπόκειται σε κανένα ένδικο μέσο και τα αποτελέσματά της περιορίζονται αποκλειστικώς στη διαδικασία εκτελέσεως στο πλαίσιο της οποίας εκδίδεται η απόφαση αυτή.»

10 Το άρθρο 552 του LEC, το οποίο αφορά τις δυνατότητες ασκήσεως ένδικων μέσων σε περίπτωση ακυρώσεως της εκτελέσεως από το δικαστήριο, προβλέπει τα εξής:

«1. Αν το δικαστήριο κρίνει ότι δεν συντρέχουν οι όροι και οι προϋποθέσεις που απαιτεί ο νόμος προκειμένου να διαταχθεί η εκτέλεση, εκδίδει διάταξη περί ακυρώσεως της εκτελέσεως.

Όταν το δικαστήριο εκτιμά ότι μια από τις ρήτρες που περιλαμβάνονται σε έναν από τους εκτελεστούς τίτλους του άρθρου 557, παράγραφος 1, μπορεί να χαρακτηριστεί καταχρηστική, καλεί τους διαδίκους σε ακρόαση εντός προθεσμίας δεκαπέντε ημερών. Αφού ακούσει τους διαδίκους, αποφαινεται εντός προθεσμίας πέντε εργάσιμων ημερών, σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 561, παράγραφος 1, σημείο 3.

2. Κατά της διατάξεως περί ακυρώσεως της εκτελέσεως μπορεί να ασκηθεί απευθείας έφεση, η οποία εκδικάζεται παρισταμένου μόνον του δανειστή. Ο τελευταίος μπορεί επιπλέον, εφόσον το επιθυμεί, να ζητήσει την επανεξέταση της αιτήσεώς του από το ίδιο δικαστήριο πριν την άσκηση εφέσεως.

3. Όταν η διάταξη περί ακυρώσεως της εκτελέσεως καταστεί τελεσίδικη, ο δανειστής μπορεί να προβάλει τα δικαιώματά του μόνο στο πλαίσιο της αντίστοιχης τακτικής διαδικασίας, υπό τον όρο ότι τούτο δεν παραβιάζει το δεδικασμένο της δικαστικής αποφάσεως ή της οριστικής αποφάσεως στην οποία στηρίχθηκε η αίτηση για την κίνηση της αναγκαστικής εκτελέσεως.»

- 11 Το άρθρο 557 του LEC, σχετικά με τη διαδικασία ανακοπής κατά της εκτελέσεως η οποία στηρίζεται σε μη δικαστικούς ή διαιτητικούς εκτελεστούς τίτλους, ορίζει τα εξής:

«1. Οσάκις επισπεύδεται εκτέλεση βάσει των εκτελεστών τίτλων του άρθρου 517, παράγραφος 2, σημεία 4, 5, 6 και 7, καθώς και άλλων εγγράφων που αποτελούν εκτελεστούς τίτλους δυνάμει του άρθρου 517, παράγραφος 2, σημείο 9, ο καθού η εκτέλεση μπορεί να αντισταχθεί σε αυτήν, εντός της προθεσμίας και με τον τρόπο που προβλέπει το προηγούμενο άρθρο, μόνον εάν συντρέχει κάποια από τις ακόλουθες περιπτώσεις:

[...]

7° Ύπαρξη καταχρηστικών ρητρών στον τίτλο.

2. Αν ασκηθεί η ανακοπή της προηγούμενης παραγράφου, ο γραμματέας του δικαστηρίου αναστέλλει την εκτέλεση με μέτρο οργάνωσης της διαδικασίας.»

- 12 Το άρθρο 561, παράγραφος 1, του LEC αφορά τη διάταξη η οποία εκδίδεται επί της ανακοπής για ουσιαστικούς λόγους και έχει ως εξής:

«1. Σε περίπτωση που η ανακοπή κατά της εκτελέσεως δεν στηρίζεται σε διαδικαστικές πλημμέλειες, αφού οι διάδικοι αναπτύξουν την επιχειρηματολογία τους και κατόπιν της ενδεχόμενης διεξαγωγής επ' ακροατηρίου συζητήσεως, το δικαστήριο εκδίδει διάταξη, για τους σκοπούς της εκτελέσεως και μόνον, η οποία μπορεί να έχει το ακόλουθο περιεχόμενο:

- (1) σε περίπτωση απορρίψεως της ανακοπής στο σύνολό της, διατάσσει τη συνέχιση της εκτελέσεως για το καθορισθέν ποσό. Αν η ανακοπή στηρίζεται σε ένσταση για το υπερβάλλον και η ένσταση αυτή γίνει εν μέρει δεκτή, η εκτέλεση διατάσσεται μόνον για το ποσό ως προς το οποίο δεν έγινε δεκτή η ένσταση.

Η διάταξη που απορρίπτει την ανακοπή στο σύνολό της καταδικάζει τον καθού η εκτέλεση στα έξοδα αυτής, σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 394 για την καταβολή των δικαστικών εξόδων σε πρώτο βαθμό,

- (2) αν δεχτεί έναν από τους λόγους των άρθρων 556 και 557 ή αν κρίνει βάσιμη στο σύνολό της την ένσταση για το υπερβάλλον που υποβλήθηκε κατά το άρθρο 558 προς στήριξη της ανακοπής, αποφασίζει την κατάργηση της διαδικασίας εκτελέσεως,
- (3) σε περίπτωση που κρίνει καταχρηστική μια ή περισσότερες ρήτρες, η εκδιδόμενη διάταξη προσδιορίζει και τις συνέπειες της καταχρηστικότητας αυτής, διατάσσοντας είτε την κατάργηση της εκτελέσεως είτε την πραγματοποίησή της χωρίς την εφαρμογή των επίμαχων ρητρών.

2. Αν γίνει δεκτή η ανακοπή κατά της εκτελέσεως, η εκτέλεση παύει να παράγει αποτελέσματα, διατάσσεται δε η άρση των μεσεγγυήσεων ή άλλων μέτρων ασφαλίσεως τα οποία ενδεχομένως είχαν ληφθεί, με αποτέλεσμα ο καθού η εκτέλεση να περιέρχεται εκ νέου στην κατάσταση στην οποία βρισκόταν πριν την επίσπευση της εκτελέσεως, σύμφωνα με τις διατάξεις των άρθρων 533 και 534. Ο επισπεύδων την εκτέλεση καταδικάζεται επιπλέον στα έξοδα της ανακοπής.

3. Η διάταξη επί της ανακοπής υπόκειται σε έφεση, η οποία δεν αναστέλλει την εκτέλεση στην περίπτωση που η εκκαλούμενη απόφαση απορρίπτει την ανακοπή.

Αν η εκκαλούμενη απόφαση δέχεται την ανακοπή, ο επισπεύδων την εκτέλεση μπορεί να ζητήσει τη διατήρηση των μεσεγγυήσεων ή άλλων μέτρων ασφαλίσεως καθώς και τη λήψη των μέτρων που κρίνονται σκόπιμα δυνάμει του άρθρου 697 του παρόντος νόμου. Το δικαστήριο αποφαίνεται

συναφώς με διάταξη, υπό τον όρο ότι ο επισπεύδων την εκτέλεση θα παράσχει επαρκή εγγύηση, οριζόμενη με την ίδια απόφαση, προκειμένου να εξασφαλιστεί η αποζημίωση την οποία θα δικαιούται ο καθού η εκτέλεση σε περίπτωση επικυρώσεως της αποφάσεως που δέχτηκε την ανακοπή.»

Το ιστορικό της διαφοράς και τα προδικαστικά ερωτήματα

- 13 Από την αίτηση προδικαστικής αποφάσεως προκύπτει ότι, με συμβολαιογραφική πράξη της 9ης Ιουνίου 2003, οι εκκαλούντες της κύριας δίκης συνήψαν με την Banco Bilbao σύμβαση δανείου για ποσό ύψους 300 500 ευρώ με τη σύσταση υποθήκης επί της κατοικίας τους.
- 14 Το εν λόγω ποσό συμφωνήθηκε να αποπληρωθεί έως τις 30 Ιουνίου 2028, μέσω καταβολής 360 μηνιαίων δόσεων. Σε περίπτωση αθετήσεως της υποχρεώσεως καταβολής των δόσεων εκ μέρους των οφειλετών, η Banco Bilbao είχε δικαίωμα να ζητήσει την πρόωρη εξόφληση του δανείου που είχε χορηγήσει στους εκκαλούντες της κύριας δίκης. Η ρήτρα 6bis της οικείας συμβάσεως όριζε το επιτόκιο υπερημερίας στο 19 % ετησίως, ενώ, κατά τον κρίσιμο για τη διαφορά της κύριας δίκης χρόνο, το νόμιμο επιτόκιο στην Ισπανία ανερχόταν στο 4 % ετησίως.
- 15 Λόγω της αθετήσεως της υποχρεώσεως των εκκαλούντων της κύριας δίκης να καταβάλουν τις μηνιαίες δόσεις αποπληρωμής του εν λόγω δανείου, η Banco Bilbao ζήτησε, στις 15 Απριλίου 2011, την καταβολή του συνολικού ποσού του δανείου πλέον νόμιμων τόκων και τόκων υπερημερίας καθώς και την υπέρ αυτής αναγκαστική εκποίηση του ενυπόθηκου ακινήτου.
- 16 Κατόπιν κινήσεως της διαδικασίας αναγκαστικής εκτελέσεως επί του ενυπόθηκου ακινήτου, οι εκκαλούντες της κύριας δίκης άσκησαν ανακοπή, η οποία απορρίφθηκε με απόφαση που εξέδωσε στις 19 Ιουνίου 2013 το Juzgado de Primera Instancia nº 3 de Castellón (πρωτοδικείο Castellón υπ' αριθ. 3). Οι εκκαλούντες της κύριας δίκης άσκησαν έφεση κατά της ανωτέρω αποφάσεως η οποία, αφού κρίθηκε παραδεκτή, παραπέμφθηκε ενώπιον του Audiencia Provincial de Castellón (περιφερειακό δικαστήριο Castellón).
- 17 Το αιτούν δικαστήριο επισημαίνει ότι, μολονότι η ισπανική πολιτική δικονομία επιτρέπει την άσκηση εφέσεως κατά αποφάσεως η οποία δέχεται την ανακοπή που άσκησε ο οφειλέτης, καταργώντας τη διαδικασία αναγκαστικής εκτελέσεως επί του ενυπόθηκου ακινήτου, αντιθέτως, δεν επιτρέπει στον οφειλέτη του οποίου η ανακοπή απορρίφθηκε να ασκήσει έφεση κατά πρωτόδικης αποφάσεως η οποία διατάσσει τη συνέχιση της διαδικασίας αναγκαστικής εκτελέσεως.
- 18 Το αιτούν δικαστήριο διατηρεί αμφιβολίες ως προς το ζήτημα αν η επίμαχη εθνική κανονιστική ρύθμιση συνάδει με τον σκοπό της προστασίας των καταναλωτών που επιδιώκει η οδηγία 93/13 καθώς και με το δικαίωμα πραγματικής προσφυγής που κατοχυρώνει το άρθρο 47 του Χάρτη. Το δικαστήριο αυτό διευκρινίζει ότι η παροχή στους οφειλέτες της δυνατότητας να ασκήσουν έφεση μπορεί να αποκτά ακόμη μεγαλύτερη σημασία στο μέτρο που ορισμένες από τις ρήτρες της επίμαχης στην κύρια δίκη συμβάσεως δανείου ενδέχεται να χαρακτηριστούν «καταχρηστικές» κατά την έννοια του άρθρου 3, παράγραφος 1, της οδηγίας 93/13.
- 19 Υπό τις συνθήκες αυτές, το Audiencia Provincial de Castellón αποφάσισε να αναστείλει την ενώπιόν του διαδικασία και να υποβάλει στο Δικαστήριο τα ακόλουθα προδικαστικά ερωτήματα:

«1) Αντιβαίνει στο άρθρο 7, παράγραφος 1, της [οδηγίας 93/13], το οποίο επιβάλλει στα κράτη μέλη την υποχρέωση να μεριμνούν για την ύπαρξη, προς το συμφέρον των καταναλωτών, των κατάλληλων και αποτελεσματικών μέσων προκειμένου να παύσει η χρήση των καταχρηστικών ρητρών στις συμβάσεις που συνάπτονται μεταξύ επαγγελματιών και καταναλωτών, δικονομική διάταξη όπως το άρθρο 695, παράγραφος 4, [του LEC], η οποία, ρυθμίζοντας το ένδικο μέσο κατά αποφάσεως που κρίνει την ανακοπή κατά της εκτελέσεως επί ενυπόθηκων ή ενεχυριασμένων πραγμάτων, επιτρέπει την άσκηση εφέσεως μόνον κατά της διατάξεως με την οποία διατάσσεται

η κατάργηση της διαδικασίας ή η μη εφαρμογή καταχρηστικής ρήτρας, αλλά δεν επιτρέπει την άσκηση ενδίκου μέσου στις λοιπές περιπτώσεις, με άμεση συνέπεια ο καθού η εκτέλεση καταναλωτής να μη δικαιούται να ασκήσει ένδικο μέσο σε περίπτωση απορρίψεως της ανακοπής του, ενώ ο επισπεύδων την εκτέλεση δύναται να ασκήσει έφεση, όταν γίνεται δεκτή η ανακοπή του καθού η εκτέλεση και διατάσσεται η κατάργηση της διαδικασίας ή η μη εφαρμογή καταχρηστικής ρήτρας;

- 2) Στο πλαίσιο της εφαρμογής της νομοθεσίας της [...] Ένωσης για την προστασία των καταναλωτών που περιέχεται στην οδηγία 93/13, είναι συμβατή με την αρχή του δικαιώματος σε αποτελεσματική δικαστική προστασία, σε δίκαιη δίκη και σε ισότητα των όπλων που κατοχυρώνονται στο άρθρο 47 του Χάρτη [...], διάταξη εθνικού δικαίου, όπως αυτή του άρθρου 695, παράγραφος 4, [του LEC], η οποία, ρυθμίζοντας το ένδικο μέσο κατά αποφάσεως που κρίνει την ανακοπή κατά της εκτελέσεως επί ενυπόθηκων ή ενεχυριασμένων πραγμάτων, επιτρέπει την άσκηση εφέσεως μόνον κατά της διατάξεως με την οποία διατάσσεται η κατάργηση της διαδικασίας ή η μη εφαρμογή καταχρηστικής ρήτρας και δεν επιτρέπει την άσκηση ενδίκου μέσου στις λοιπές περιπτώσεις, με άμεση συνέπεια ο καθού η εκτέλεση να μη δικαιούται να ασκήσει ένδικο μέσο σε περίπτωση απορρίψεως της ανακοπής του, ενώ ο επισπεύδων την εκτέλεση δύναται να ασκήσει έφεση, όταν γίνεται δεκτή η ανακοπή του καθού η εκτέλεση και διατάσσεται η κατάργηση της διαδικασίας ή η μη εφαρμογή καταχρηστικής ρήτρας;»

- 20 Ο Πρόεδρος του Δικαστηρίου αποφάσισε την υπαγωγή της υπό κρίση υποθέσεως στην ταχεία διαδικασία του άρθρου 23α του Οργανισμού του Δικαστηρίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης και του άρθρου 105, παράγραφος 1, του Κανονισμού Διαδικασίας του Δικαστηρίου, δεχόμενος σχετικό αίτημα του αιτούντος δικαστηρίου (διάταξη του Προέδρου του Δικαστηρίου Sánchez Morcillo και Abril García, C-169/14, EU:C:2014:1388).

Επί των προδικαστικών ερωτημάτων

- 21 Με τα δύο ερωτήματά του, τα οποία πρέπει να εξεταστούν από κοινού, το αιτούν δικαστήριο ζητεί κατ' ουσίαν να διευκρινιστεί αν το άρθρο 7, παράγραφος 1, της οδηγίας 93/13, σε συνδυασμό με το άρθρο 47 του Χάρτη, έχει την έννοια ότι αντίκειται προς αυτό ένα σύστημα αναγκαστικής εκτελέσεως, όπως το επίμαχο στην κύρια δίκη, το οποίο προβλέπει ότι η διαδικασία εκτελέσεως ενυπόθηκης απαιτήσεως δεν μπορεί να ανασταλεί από το δικαστήριο της ουσίας, εξυπακουμένου ότι το τελευταίο αυτό δικαστήριο μπορεί, με την οριστική απόφασή του, απλώς να επιδικάσει αποζημίωση προς αντιστάθμιση της ζημίας που υπέστη ο καταναλωτής, στο μέτρο που ο τελευταίος, ως καθού η κατάσχεση οφειλέτης, δεν έχει τη δυνατότητα να εφεσιβάλει την απόφαση με την οποία απορρίπτεται η ανακοπή του κατά της εν λόγω εκτελέσεως, ενώ ο επαγγελματίας, κατασχών δανειστής, μπορεί να ασκήσει το εν λόγω ένδικο μέσο κατά της αποφάσεως με την οποία διατάσσεται η κατάργηση της διαδικασίας ή η μη εφαρμογή καταχρηστικής ρήτρας.
- 22 Συναφώς, υπενθυμίζεται καταρχάς ότι, κατά πάγια νομολογία του Δικαστηρίου, το σύστημα προστασίας που θεσπίζει η οδηγία 93/13 βασίζεται στην αντίληψη ότι ο καταναλωτής βρίσκεται σε ασθενέστερη θέση έναντι του επαγγελματία, τόσο ως προς τη δυνατότητα διαπραγματεύσεως όσο και ως προς το επίπεδο της πληροφόρησής (αποφάσεις Barclays Bank, C-280/13, EU:C:2014:279, σκέψη 32, και Aziz, C-415/11, EU:C:2013:164, σκέψη 44).
- 23 Ακριβώς επειδή οι καταναλωτές βρίσκονται σε ασθενέστερη θέση, το άρθρο 6, παράγραφος 1, της εν λόγω οδηγίας προβλέπει ότι οι καταχρηστικές ρήτρες δεν δεσμεύουν τους καταναλωτές. Πρόκειται για επιτακτικού χαρακτήρα διάταξη, η οποία αποβλέπει στο να αντικαταστήσει την τυπική ισορροπία που εισάγει η σύμβαση μεταξύ των δικαιωμάτων και των υποχρεώσεων των συμβαλλομένων με μια ουσιαστική ισορροπία, ικανή να αποκαταστήσει τη μεταξύ τους ισότητα (αποφάσεις Banco Español de Crédito, C-618/10, EU:C:2012:349, σκέψη 40 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία).

- 24 Στο πλαίσιο αυτό, το Δικαστήριο έχει επανειλημμένως κρίνει ότι ο εθνικός δικαστής οφείλει να εξετάζει αυτεπαγγέλτως τον καταχρηστικό χαρακτήρα συμβατικής ρήτρας η οποία εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής της εν λόγω οδηγίας και, πράττοντας τούτο, να αίρει την υφιστάμενη ανισότητα μεταξύ του καταναλωτή και του επαγγελματία, εφόσον έχει στη διάθεσή του τα απαραίτητα προς τούτο νομικά και πραγματικά στοιχεία (αποφάσεις Aziz, EU:C:2013:164, σκέψη 46, και Barclays Bank, EU:C:2014:279, σκέψη 34).
- 25 Οι εθνικές διαδικασίες αναγκαστικής εκτελέσεως, όπως είναι οι επίμαχες στην κύρια δίκη διαδικασίες εκτελέσεως ενυπόθηκης απαιτήσεως, υπόκεινται στις απαιτήσεις που απορρέουν από τη νομολογία αυτή του Δικαστηρίου σχετικά με την αποτελεσματική προστασία των καταναλωτών.
- 26 Έτσι, στο πλαίσιο τέτοιων διαδικασιών, το Δικαστήριο έχει κρίνει ότι η οδηγία 93/13 έχει την έννοια ότι προσκρούει σε αυτήν κανονιστική ρύθμιση κράτους μέλους η οποία δεν παρέχει στο εθνικό δικαστήριο που επιλαμβάνεται αιτήσεως για την έκδοση διαταγής πληρωμής την εξουσία να εξετάσει αυτεπαγγέλτως, κατά το αρχικό στάδιο της διαδικασίας ή σε κάθε στάση της δίκης, και μολονότι διαθέτει όλα τα προς τούτο αναγκαία νομικά και πραγματικά στοιχεία, τον καταχρηστικό χαρακτήρα ρήτρας περί επιτοκίου υπερημερίας περιλαμβανόμενης σε σύμβαση μεταξύ επαγγελματία και καταναλωτή, στην περίπτωση κατά την οποία ο τελευταίος δεν έχει ασκήσει ανακοπή (βλ. απόφαση Banco Español de Crédito, EU:C:2012:349, σκέψη 57).
- 27 Επιπλέον, το Δικαστήριο έκρινε ότι η οδηγία αυτή έχει την έννοια ότι προσκρούει σε αυτήν κανονιστική ρύθμιση κράτους μέλους η οποία, ενώ δεν προβλέπει στο πλαίσιο διαδικασίας εκτελέσεως ενυπόθηκης απαιτήσεως λόγους ανακοπής αντλούμενους από τον καταχρηστικό χαρακτήρα συμβατικής ρήτρας η οποία αποτελεί τη βάση του εκτελεστού τίτλου, δεν παρέχει στο δικαστήριο της ουσίας, το οποίο είναι αρμόδιο για την εκτίμηση του καταχρηστικού χαρακτήρα μιας τέτοιας ρήτρας, τη δυνατότητα λήψεως προσωρινών μέτρων, μεταξύ των οποίων περιλαμβάνεται η αναστολή της εν λόγω διαδικασίας εκτελέσεως, όταν η λήψη των μέτρων αυτών είναι αναγκαία για τη διασφάλιση της πλήρους αποτελεσματικότητας της οριστικής αποφάσεώς του (βλ. απόφαση Aziz, EU:C:2013:164, σκέψη 64).
- 28 Το Δικαστήριο έχει επίσης αποφανθεί συναφώς ότι η οδηγία 93/13 έχει την έννοια ότι προσκρούει σε αυτήν κανονιστική ρύθμιση κράτους μέλους η οποία δεν παρέχει την εξουσία στο δικαστήριο εκτελέσεως, στο πλαίσιο διαδικασίας εκτελέσεως ενυπόθηκης απαιτήσεως, ούτε να εξετάσει, αυτεπαγγέλτως ή κατόπιν αιτήσεως του καταναλωτή, τον καταχρηστικό χαρακτήρα ρήτρας περιλαμβανόμενης στη σύμβαση από την οποία προκύπτει η οφειλή της οποίας ζητείται η εξόφληση και στην οποία στηρίζεται ο εκτελεστός τίτλος ούτε να λάβει προσωρινά μέτρα, μεταξύ των οποίων περιλαμβάνεται η αναστολή της εκτελέσεως, όταν η λήψη των μέτρων αυτών είναι αναγκαία για τη διασφάλιση της πλήρους αποτελεσματικότητας της οριστικής αποφάσεως του δικαστηρίου που επιλαμβάνεται της αντίστοιχης επί της ουσίας διαδικασίας και το οποίο είναι αρμόδιο να εξετάσει τον καταχρηστικό χαρακτήρα της ρήτρας αυτής (διάταξη Banco Popular Español και Banco de Valencia, C-537/12 και C-116/13, EU:C:2013:759, σκέψη 60).
- 29 Σύμφωνα με τη νομολογία αυτή, και ειδικότερα κατόπιν της εκδόσεως της αποφάσεως Aziz (EU:C:2013:164), ο νόμος 1/2013 τροποποίησε, μεταξύ άλλων, τα άρθρα του LEC σχετικά με τη διαδικασία εκτελέσεως επί ενυπόθηκων ή ενεχυριασμένων αγαθών, προβλέποντας, στο άρθρο 695, παράγραφος 1, του εν λόγω νόμου, τη δυνατότητα του καθού η εκτέλεση να αντισταθεί στις διαδικασίες εκτελέσεως ενυπόθηκης απαιτήσεως τον καταχρηστικό χαρακτήρα συμβατικής ρήτρας η οποία αποτελεί τη βάση για την εκτέλεση.
- 30 Η νομοθετική αυτή τροποποίηση είχε ως συνέπεια να ανακύψει ένα πρωτοφανές ζήτημα σε σχέση με εκείνο που απασχόλησε το Δικαστήριο στην υπόθεση επί της οποίας εκδόθηκαν η απόφαση Aziz (EU:C:2013:164) και η διάταξη Banco Popular Español και Banco de Valencia (EU:C:2013:759). Το ζήτημα αυτό αφορά το γεγονός ότι η εν λόγω εθνική κανονιστική ρύθμιση περιορίζει τη δυνατότητα ασκήσεως εφέσεως κατά της αποφάσεως αυτής μόνο στην περίπτωση κατά την οποία το

πρωτοβάθμιο δικαστήριο δέχεται την ανακοπή που στηρίζεται στον καταχρηστικό χαρακτήρα συμβατικής ρήτρας η οποία αποτελεί τη βάση για την εκτέλεση, με αποτέλεσμα η επίμαχη εθνική κανονιστική ρύθμιση να προβλέπει διαφορετική μεταχείριση μεταξύ επαγγελματία και καταναλωτή ως μετεχόντων στη διαδικασία. Συγκεκριμένα, στο μέτρο που η άσκηση εφέσεως καθίσταται δυνατή μόνο στην περίπτωση που η ανακοπή κρίνεται βάσιμη, ο μεν επαγγελματίας έχει στη διάθεσή του ένδικο μέσο κατά αποφάσεως που βλάπτει τα συμφέροντά του, ο δε καταναλωτής, σε περίπτωση απορρίψεως της εν λόγω ανακοπής, δεν έχει τη δυνατότητα αυτή.

- 31 Συναφώς, υπενθυμίζεται ότι, ελλείψει εναρμονίσεως των εθνικών μηχανισμών αναγκαστικής εκτελέσεως, οι προϋποθέσεις ασκήσεως των ένδικων μέσων τα οποία προβλέπονται στο πλαίσιο διαδικασίας εκτελέσεως ενυπόθηκης απαιτήσεως κατά των αποφάσεων οι οποίες αποφαίνονται επί της νομιμότητας των συμβατικών ρητρών που συνάπτονται με καταναλωτές εμπίπτουν στην εσωτερική έννομη τάξη των κρατών μελών δυνάμει της αρχής της δικονομικής αυτοτελείας τους. Εντούτοις, το Δικαστήριο έχει υπογραμμίσει ότι οι προϋποθέσεις αυτές υπόκεινται στον διπλό όρο ότι δεν είναι δυσμενέστερες από αυτές τις οποίες επιφυλάσσει η ρύθμιση που διέπει παρόμοιες καταστάσεις υπαγόμενες στο εσωτερικό δίκαιο (αρχή της ισοδυναμίας) και ότι δεν καθίσταται πρακτικά αδύνατη ή υπερβολικά δυσχερής η άσκηση δικαιωμάτων που αναγνωρίζονται από το δίκαιο της Ένωσης (αρχή της αποτελεσματικότητας) (βλ., συναφώς, αποφάσεις *Mostaza Claro*, C-168/05, EU:C:2006:675, σκέψη 24, *Asturcom Telecomunicaciones*, C-40/08, EU:C:2009:615, σκέψη 38, *Aziz*, EU:C:2013:164, σκέψη 50, και *Barclays Bank*, EU:C:2014:279, σκέψη 37).
- 32 Όσον αφορά, αφενός, την αρχή της ισοδυναμίας, επισημαίνεται ότι το Δικαστήριο δεν διαθέτει κανένα στοιχείο ικανό να δημιουργήσει αμφιβολία ως προς τη συμφωνία της επίμαχης στην κύρια δίκη κανονιστικής ρυθμίσεως με την αρχή αυτή.
- 33 Συγκεκριμένα, από τις διατάξεις, μεταξύ άλλων, του άρθρου 695, παράγραφοι 1 και 4, του LEC προκύπτει ότι το ισπανικό δικονομικό σύστημα δεν προβλέπει τη δυνατότητα του καταναλωτή να ασκήσει έφεση κατά της αποφάσεως που απορρίπτει την ανακοπή του κατά της εκτελέσεως όχι μόνον στην περίπτωση που η εν λόγω ανακοπή στηρίζεται στον καταχρηστικό χαρακτήρα τον οποίο, υπό το πρίσμα του άρθρου 6 της οδηγίας 93/13, ενδέχεται να έχει ρήτρα περιλαμβανόμενη σε σύμβαση μεταξύ επαγγελματία και καταναλωτή, αλλά και όταν στηρίζεται σε παράβαση εθνικού κανόνα δημόσιας τάξης, πράγμα που ωστόσο αποκείται στο αιτούν δικαστήριο να εξακριβώσει (βλ. απόφαση *Aziz*, EU:C:2013:164, σκέψη 52).
- 34 Αφετέρου, όσον αφορά την αρχή της αποτελεσματικότητας, το Δικαστήριο έχει ήδη αποφανθεί ότι κάθε περίπτωση στην οποία τίθεται το ζήτημα αν εθνικός δικονομικός κανόνας καθιστά αδύνατη ή υπερβολικά δυσχερή την εφαρμογή του δικαίου της Ένωσης αυτό πρέπει να εξετάζεται λαμβανομένης υπόψη της θέσεως του κανόνα αυτού στην όλη διαδικασία, της εξελίξεως της διαδικασίας και των ιδιαιτεροτήτων της, ενώπιον των διαφόρων εθνικών αρχών. Υπό το πρίσμα αυτό, πρέπει να λαμβάνονται υπόψη, κατά περίπτωση, οι αρχές που αποτελούν τη βάση του εθνικού δικαιοδοτικού συστήματος, όπως η προστασία των δικαιωμάτων άμυνας, η αρχή της ασφάλειας δικαίου και η εύρυθμη διεξαγωγή της διαδικασίας (βλ. αποφάσεις *Asociación de Consumidores Independientes de Castilla y León*, C-413/12, EU:C:2013:800, σκέψη 34, και *Pohotovost*, C-470/12, EU:C:2014:101, σκέψη 51 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία).
- 35 Επομένως, η υποχρέωση των κρατών μελών να εξασφαλίζουν την αποτελεσματικότητα των δικαιωμάτων που αντλούν οι πολίτες από την οδηγία 93/13 κατά της χρήσεως καταχρηστικών ρητρών έχει ως συνέπεια την απαίτηση αποτελεσματικής ένδικης προστασίας όπως αυτή κατοχυρώνεται επίσης στο άρθρο 47 του Χάρτη και την οποία ο εθνικός δικαστής οφείλει να τηρεί (βλ., συναφώς, απόφαση *Banif Plus Bank*, C-472/11, EU:C:2013:88, σκέψη 29). Η προστασία αυτή πρέπει να ισχύει τόσο για τον καθορισμό των δικαιοδοτικών οργάνων που είναι αρμόδια να επιλαμβάνονται των ενδίκων προσφυγών των στηριζόμενων στο δίκαιο της Ένωσης όσο και για τον καθορισμό των σχετικών δικονομικών προϋποθέσεων (βλ., συναφώς, απόφαση *Alassini κ.λπ.*, C-317/08 έως C-320/08, EU:C:2010:146, σκέψη 49).

- 36 Συναφώς, υπενθυμίζεται ότι, κατά το δίκαιο της Ένωσης, η αρχή της αποτελεσματικής ένδικης προστασίας παρέχει στον πολίτη δικαίωμα πρόσβασης όχι σε περισσότερους βαθμούς δικαιοδοσίας αλλ' απλώς σε δικαστήριο (βλ., συναφώς, απόφαση *Samba Diouf*, C-69/10, EU:C:2011:524, σκέψη 69). Κατά συνέπεια, το γεγονός ότι ο καταναλωτής, ως καθού η κατάσχεση οφειλέτης στο πλαίσιο διαδικασίας εκτελέσεως ενυπόθηκης απαιτήσεως, έχει δυνατότητα ασκήσεως προσφυγής μόνον ενώπιον των δικαστηρίων ενός βαθμού δικαιοδοσίας προκειμένου να προβάλει τα δικαιώματα που αντλεί από την οδηγία 93/13 δεν μπορεί, αυτό καθαυτό, να θεωρηθεί αντίθετο προς το δίκαιο της Ένωσης.
- 37 Εντούτοις, αν συνεκτιμηθεί η θέση την οποία καταλαμβάνει το άρθρο 695, παράγραφοι 1 και 4, του LEC στο σύνολο της διαδικασίας, επιβάλλονται οι ακόλουθες διαπιστώσεις.
- 38 Πρώτον, επισημαίνεται ότι από τη δικογραφία που υποβλήθηκε ενώπιον του Δικαστηρίου προκύπτει ότι, κατά τους ισπανικούς δικονομικούς κανόνες, η διαδικασία εκτελέσεως ενυπόθηκης απαιτήσεως επί ακινήτου το οποίο εξυπηρετεί βασικές ανάγκες του καταναλωτή, όπως είναι για παράδειγμα η χρήση του ως κατοικία, μπορεί να κινηθεί από επαγγελματία βάσει συμβολαιογραφικής πράξεως με ισχύ εκτελεστού τίτλου χωρίς καν να έχει ελεγχθεί το περιεχόμενο της πράξεως αυτής δικαστικώς προκειμένου να διαπιστωθεί αν αυτή περιλαμβάνει ενδεχομένως μια ή περισσότερες καταχρηστικές ρήτρες. Το προνόμιο αυτό που χορηγείται στον επαγγελματία καθιστά ακόμα πιο επιτακτική την ανάγκη να παρασχεθεί στον καταναλωτή, ως καθού η κατάσχεση οφειλέτη, η δυνατότητα αποτελεσματικής δικαστικής προστασίας.
- 39 Όσον αφορά τον έλεγχο που ασκεί συναφώς το δικαστήριο της εκτελέσεως, επισημαίνεται, αφενός, ότι, όπως επιβεβαίωσε η Ισπανική Κυβέρνηση κατά την επ' ακροατηρίου συζήτηση, παρά τις τροποποιήσεις τις οποίες επέφερε ο νόμος 1/2013 στον LEC μετά την έκδοση της αποφάσεως *Aziz* (EU:C:2013:164), το άρθρο 552, παράγραφος 1, του LEC δεν υποχρεώνει το εν λόγω δικαστήριο να εξετάζει αυτεπαγγέλτως τον ενδεχόμενο καταχρηστικό χαρακτήρα των συμβατικών ρητρών που συνιστούν τη βάση της αιτήσεως, οπότε ο έλεγχος αυτός είναι προαιρετικός.
- 40 Αφετέρου, μετά τη θέση σε ισχύ του άρθρου 695, παράγραφος 1, του LEC, όπως αυτό τροποποιήθηκε με τον νόμο 1/2013, ο καθού η εκτέλεση ενυπόθηκης απαιτήσεως μπορεί να αντιταχθεί στην εν λόγω εκτέλεση όταν αυτή στηρίζεται, μεταξύ άλλων, στον καταχρηστικό χαρακτήρα συμβατικής ρήτρας η οποία αποτελεί τη βάση της εκτελέσεως ή κατέστησε εφικτό τον προσδιορισμό του ποσού της οφειλής.
- 41 Εντούτοις, υπογραμμίζεται συναφώς ότι, κατά το άρθρο 552, παράγραφος 1, του LEC, η εκ μέρους του δικαστηρίου εξέταση ανακοπής στηριζόμενης στον καταχρηστικό χαρακτήρα συμβατικής ρήτρας υπόκειται σε χρονικούς περιορισμούς, όπως είναι η υποχρέωση του εν λόγω δικαστηρίου να ακούσει του διαδίκους εντός δεκαπέντε ημερών και να αποφανθεί σχετικώς εντός πέντε ημερών.
- 42 Εκτός αυτού, από τη δικογραφία που υποβλήθηκε ενώπιον του Δικαστηρίου προκύπτει ότι, όσον αφορά την εκτέλεση ενυπόθηκης απαιτήσεως, το ισπανικό δικονομικό σύστημα χαρακτηρίζεται από το ότι, μόλις κινηθεί η διαδικασία της εκτελέσεως, οποιοδήποτε άλλο ένδικο βοήθημα το οποίο θα μπορούσε ενδεχομένως να ασκήσει ο καταναλωτής προκειμένου να αμφισβητήσει το κύρος του εκτελεστού τίτλου, τον απαιτητό και τον βέβαιο χαρακτήρα της απαιτήσεως, την απόσβεση ή το ύψος της, αποτελεί αντικείμενο ανεξάρτητης διαδικασίας και αποφάσεως, χωρίς τούτο να συνεπάγεται διακοπή ή αναστολή της μίας διαδικασίας ενόσω διαρκεί η άλλη, πλην της μοναδικής περιπτώσεως κατά την οποία ο εν λόγω καταναλωτής πραγματοποίησε εγγραφή προς αποτροπή αιτήσεως ακυρότητας της υποθήκης πριν καταχωρισθεί η σημείωση στο περιθώριο προς πιστοποίηση συστάσεως εμπραγμάτου δικαιώματος (βλ., συναφώς, απόφαση *Aziz*, EU:C:2013:164, σκέψεις 55 έως 59).

- 43 Λαμβανομένων υπόψη των χαρακτηριστικών αυτών, σε περίπτωση απορρίψεως της ανακοπής που άσκησε ο καταναλωτής στο πλαίσιο εκτελέσεως ενυπόθηκης απαιτήσεως επί του ακινήτου του, το ισπανικό δικονομικό σύστημα, εκτιμώμενο στο σύνολό του και όπως εφαρμόζεται στην υπόθεση της κύριας δίκης, εκθέτει τον εν λόγω καταναλωτή, αλλά και, όπως εν προκειμένω, την οικογένειά του, στον κίνδυνο απώλειας της κατοικίας του κατόπιν αναγκαστικής εκποίησης του οικείου ακινήτου, ενώ το δικαστήριο της εκτελέσεως θα έχει ενδεχομένως προβεί μόνο σε επιφανειακή εξέταση του κύρους των καταχρηστικών ρητρών στις οποίες στηρίζεται η αίτηση του επαγγελματία. Η προστασία την οποία θα μπορούσε να αντλήσει ο καταναλωτής, ως καθού η κατάσχεση οφειλέτης, από έναν χωριστό δικαστικό έλεγχο πραγματοποιούμενο στο πλαίσιο διαδικασίας επί της ουσίας κινούμενης παράλληλα με τη διαδικασία εκτελέσεως δεν είναι σε θέση να αποσοβήσει τον κίνδυνο αυτό δεδομένου ότι, ακόμη και αν υποθεθεί ότι κατόπιν του ελέγχου αυτού διαπιστώνεται η ύπαρξη καταχρηστικής ρήτρας, η αποζημίωση του εν λόγω καταναλωτή θα συνίσταται όχι σε αυτούσια αποκατάσταση, υπό την έννοια της επανόδου του στην κατάσταση πριν την κατάσχεση του ενυπόθηκου ακινήτου, αλλά, στην καλύτερη περίπτωση, σε αντισταθμιστική αποζημίωση. Όμως, ο απλώς αποζημιωτικός χαρακτήρας της ενδεχόμενης αποκατάστασης της ζημίας του καταναλωτή δεν παρέχει στον τελευταίο παρά μόνον ελλιπή και ανεπαρκή προστασία. Επιπλέον, δεν αποτελεί ούτε κατάλληλο ούτε αποτελεσματικό μέσο, κατά την έννοια του άρθρου 7, παράγραφος 1, της οδηγίας 93/13, προκειμένου να παύσει να χρησιμοποιείται ρήτρα περιλαμβανόμενη σε δημόσιο έγγραφο περί συστάσεως υποθήκης επί ακινήτου που κρίθηκε καταχρηστική και στην οποία στηρίζεται η κατάσχεση του ακινήτου (βλ., συναφώς, απόφαση Aziz, EU:C:2013:164, σκέψη 60).
- 44 Δεύτερον, λαμβανομένης εκ νέου υπόψη της θέσεως την οποία καταλαμβάνει το άρθρο 695, παράγραφος 4, του LEC στο σύστημα του ισπανικού δικαίου σχετικά με τη διαδικασία εκτελέσεως ενυπόθηκης απαιτήσεως εξεταζόμενο στο σύνολό του, επισημαίνεται ότι η διάταξη αυτή αναγνωρίζει υπέρ του επαγγελματία, ως κατασχόντος δανειστή, το δικαίωμα να ασκήσει έφεση κατά της αποφάσεως που διατάσσει την αναστολή της εκτελέσεως ή τη μη εφαρμογή συγκεκριμένης καταχρηστικής ρήτρας, μην παρέχοντας αντιθέτως το δικαίωμα στον καταναλωτή να προσβάλει τις αποφάσεις περί απορρίψεως της ανακοπής κατά της εκτελέσεως.
- 45 Επομένως, καθίσταται προφανές ότι η ενώπιον του εθνικού δικαστηρίου διεξαγόμενη διαδικασία ανακοπής κατά της εκτελέσεως, όπως την προβλέπει το άρθρο 695 του LEC, περιάγει τον καταναλωτή, ως καθού η κατάσχεση οφειλέτη, σε μειονεκτική θέση σε σχέση με τον επαγγελματία ως κατασχόντα δανειστή, όσον αφορά τη δικαστική προστασία των δικαιωμάτων τα οποία ο εν λόγω οφειλέτης βασίμως επικαλείται κατά της χρήσεως καταχρηστικών ρητρών δυνάμει της οδηγίας 93/13.
- 46 Υπό τις συνθήκες αυτές, διαπιστώνεται ότι το επίμαχο στην κύρια δίκη δικονομικό σύστημα διακυβεύει την επίτευξη του σκοπού που επιδιώκει η οδηγία 93/13. Συγκεκριμένα, η ανισορροπία αυτή μεταξύ των δικονομικών μέσων που παρέχονται στον καταναλωτή, αφενός, και στον επαγγελματία, αφετέρου, εντείνει περαιτέρω την υφιστάμενη ανισορροπία μεταξύ των αντισυμβαλλομένων που ήδη διαπιστώθηκε με τη σκέψη 22 της παρούσας αποφάσεως και η οποία, εξάλλου, αντανακλάται στο πλαίσιο ατομικής προσφυγής που φέρει σε αντιπαράθεση έναν καταναλωτή και τον αντισυμβαλλόμενο του επαγγελματία (βλ., κατ' αναλογία, απόφαση Asociación de Consumidores Independientes de Castilla y León, EU:C:2013:800, σκέψη 50).
- 47 Εκτός αυτού, ένα τέτοιο δικονομικό σύστημα αντίκειται επίσης προς τη νομολογία του Δικαστηρίου κατά την οποία τα ειδικά χαρακτηριστικά γνωρίσματα της ένδικης διαδικασίας η οποία διεξάγεται στο πλαίσιο του εθνικού δικαίου μεταξύ επαγγελματία και καταναλωτή δεν μπορούν να αποτελούν στοιχείο δυνάμενο να θίξει την έννομη προστασία της οποίας πρέπει να απολαύει ο καταναλωτής δυνάμει των διατάξεων της οδηγίας 93/13 (βλ., συναφώς, απόφαση Aziz, EU:C:2013:164, σκέψη 62).
- 48 Από τα ανωτέρω προκύπτει επίσης ότι, κατά το ισπανικό δίκαιο, όταν στη διαδικασία εκτελέσεως ενυπόθηκης απαιτήσεως αντίδικοι είναι ένας καταναλωτής και ένας επαγγελματίας, η κατά τα προβλεπόμενα στο άρθρο 695 του LEC διεξαγωγή της διαδικασίας ανακοπής κατά της εκτελέσεως ενώπιον του εθνικού δικαστηρίου αντίκειται προς την αρχή της ισότητας των όπλων ή της δικονομικής

ισότητας. Η αρχή όμως αυτή αποτελεί αναπόσπαστο τμήμα της αρχής της αποτελεσματικής δικαστικής προστασίας των δικαιωμάτων που οι πολίτες αντλούν από το δίκαιο της Ένωσης, όπως αυτή κατοχυρώνεται στο άρθρο 47 του Χάρτη (βλ., συναφώς, αποφάσεις *Otis* κ.λπ., C-199/11, EU:C:2012:684, σκέψη 48, και *Banif Plus Bank*, EU:C:2013:88, σκέψη 29).

- 49 Συγκεκριμένα, από πάγια νομολογία του Δικαστηρίου προκύπτει ότι η αρχή της ισότητας των όπλων, όπως ακριβώς, μεταξύ άλλων, και η αρχή της κατ' αντιμωλίαν διαδικασίας, αποτελεί συμπλήρωμα της ίδιας της έννοιας της δίκαιης δίκης η οποία συνεπάγεται ότι πρέπει να παρέχεται σε καθέναν από τους διαδίκους η εύλογη δυνατότητα να εκθέτει την άποψή του, υπό συνθήκες που δεν τον περιάγουν σε σαφώς μειονεκτική θέση έναντι του αντιδίκου (αποφάσεις *Σουηδία* κ.λπ. κατά API και Επιτροπής, C-514/07 P, C-528/07 P και C-532/07 P, EU:C:2010:541, σκέψη 88).
- 50 Υπό τις συνθήκες αυτές, επιβάλλεται η διαπίστωση ότι μια εθνική διαδικασία εκτελέσεως ενυπόθηκης απαιτήσεως όπως η επίμαχη στην κύρια δίκη είναι σε θέση να υπονομεύσει την αποτελεσματικότητα της προστασίας του καταναλωτή που επιδιώκει η οδηγία 93/13, σε συνδυασμό με το άρθρο 47 του Χάρτη, στο μέτρο που το εν λόγω δικονομικό σύστημα εντείνει την ανισότητα των όπλων μεταξύ επαγγελματιών ως κατασχόντων δανειστών, αφενός, και των καταναλωτών ως καθών η κατάσχεση, αφετέρου, κατά την άσκηση ένδικων βοηθημάτων στηριζόμενων στα δικαιώματα που οι τελευταίοι αντλούν από την οδηγία 93/13, τούτο δε κατά μείζονα λόγο καθόσον οι δικονομικές προϋποθέσεις ασκήσεως των ίδιων αυτών βοηθημάτων είναι ελλιπείς και ανεπαρκείς προκειμένου να παύσει η χρησιμοποίηση καταχρηστικής ρήτρας περιλαμβανόμενης σε δημόσιο έγγραφο περί συστάσεως υποθήκης δυνάμει του οποίου ο επαγγελματίας προβαίνει στην κατάσχεση του υποθηκευμένου ακινήτου.
- 51 Κατόπιν του συνόλου των ανωτέρω εκτιμήσεων, η απάντηση που πρέπει να δοθεί στα υποβληθέντα ερωτήματα είναι ότι το άρθρο 7, παράγραφος 1, της οδηγίας 93/13, σε συνδυασμό με το άρθρο 47 του Χάρτη, έχει την έννοια ότι αντίκειται προς αυτό σύστημα αναγκαστικής εκτελέσεως, όπως το επίμαχο στην κύρια δίκη, το οποίο προβλέπει ότι η διαδικασία εκτελέσεως ενυπόθηκης απαιτήσεως δεν μπορεί να ανασταλεί από το δικαστήριο της ουσίας, εξυπακουόμενου ότι το τελευταίο αυτό δικαστήριο μπορεί, με την οριστική απόφασή του, απλώς να επιδικάσει αποζημίωση προς αντιστάθμιση της ζημίας που υπέστη ο καταναλωτής, στο μέτρο που ο τελευταίος, ως καθού η κατάσχεση οφειλέτης, δεν έχει τη δυνατότητα να εφεσιβάλει την απόφαση με την οποία απορρίπτεται η ανακοπή του κατά της εν λόγω εκτελέσεως, ενώ ο επαγγελματίας, κατασχών δανειστής, μπορεί να ασκήσει το εν λόγω ένδικο μέσο κατά της αποφάσεως με την οποία διατάσσεται η κατάργηση της διαδικασίας ή η μη εφαρμογή καταχρηστικής ρήτρας.

Επί των δικαστικών εξόδων

- 52 Δεδομένου ότι η παρούσα διαδικασία έχει ως προς τους διαδίκους της κύριας δίκης τον χαρακτήρα παρεμπíπτοντος που ανέκυψε ενώπιον του εθνικού δικαστηρίου, σ' αυτό εναπόκειται να αποφανθεί επί των δικαστικών εξόδων. Τα έξοδα στα οποία υποβλήθηκαν όσοι υπέβαλαν παρατηρήσεις στο Δικαστήριο, πλην των ως άνω διαδίκων, δεν αποδίδονται.

Για τους λόγους αυτούς, το Δικαστήριο (πρώτο τμήμα) αποφαινεται:

Το άρθρο 7, παράγραφος 1, της οδηγίας 93/13/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 5ης Απριλίου 1993, σχετικά με τις καταχρηστικές ρήτρες των συμβάσεων που συνάπτονται με καταναλωτές, σε συνδυασμό με το άρθρο 47 του Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης, έχει την έννοια ότι αντίκειται προς αυτό σύστημα αναγκαστικής εκτελέσεως, όπως το επίμαχο στην κύρια δίκη, το οποίο προβλέπει ότι η διαδικασία εκτελέσεως ενυπόθηκης απαιτήσεως δεν μπορεί να ανασταλεί από το δικαστήριο της ουσίας, εξυπακουόμενου ότι το τελευταίο αυτό δικαστήριο μπορεί, με την οριστική απόφασή του, απλώς να επιδικάσει αποζημίωση προς αντιστάθμιση της ζημίας που υπέστη ο καταναλωτής, στο μέτρο που ο τελευταίος, ως καθού η

κατάσχεση οφειλέτης, δεν έχει τη δυνατότητα να εφεσιβάλει την απόφαση με την οποία απορρίπτεται η ανακοπή του κατά της εν λόγω εκτελέσεως, ενώ ο επαγγελματίας, κατασχών δανειστής, μπορεί να ασκήσει το εν λόγω ένδικο μέσο κατά της αποφάσεως με την οποία διατάσσεται η κατάργηση της διαδικασίας ή η μη εφαρμογή καταχρηστικής ρήτρας.

(υπογραφές)